

EUROOPA KOHTU OTSUS

20. september 1990*

Riigiabi – Alumiiniumist pool- ja valmistooted valmistav ettevõte – Abi tagastamine

[...]

Kohtuasjas C-5/89,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: komisjoni õigusosakonna liige Bernhard Jansen, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: selle õigusosakonna liikme Georgios Kremlise büroo, Centre Wagner, Kirchberg,

hageja

versus

Saksamaa Liitvabariik, esindajad: ministri nõunik Martin Seidel ja professor Albert Bleckmann, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Saksa suursaatkond Luxembourgis, 20–22 avenue Émile-Reuter,

kostja,

mille esemeks on hagi tunnustamaks, et jättes kohaldamata komisjoni 17. novembri 1987. aasta otsuse nr 88/174/EMÜ abi kohta, mida Saksamaa Liitvabariigi Baden-Württembergi liidumaa on andnud ettevõttele BUG-Alutechnik, mis valmistab alumiiniumist pool- ja valmistooted (ELT 1988, L 79, lk 29), ei ole Saksamaa Liitvabariik täitnud oma EMÜ asutamislepingust tulenevaid kohustusi.

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: koja esimees presidendi ülesannetes F. A. Schockweiler, koja esimees M. Zuleeg, kohtunikud G. F. Mancini, T. F. O'Higgins, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias ja F. Grévisse,

kohtujurist: D. Darmon,

kohtusekretär: vanemametnik D. Louterman,

kuulanud ära suuliseks menetluseks koostatud ettekande,

---

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kuulanud 21. märtsi 1990. aasta kohtuistungil ära poolte kohtukõned,

kuulanud 8. mail 1990. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Euroopa Ühenduste Komisjon esitas Euroopa Kohtule 6. jaanuaril 1989 EMÜ asutamislepingu artikli 9 lõike 2 teise punkti alusel hagi tunnustamiseks, et jättes kohaldamata komisjoni 17. novembri 1987. aasta otsuse nr 88/174/EMÜ abi kohta, mida Saksamaa Liitvabariigi Baden-Württembergi liidumaa on andnud ettevõttele BUG-Alutechnik, mis valmistab alumiiniumist pool- ja valmistooteid (ELT 1988, L 79, lk 29), ei ole Saksamaa Liitvabariik täitnud oma EMÜ asutamislepingust tulenevaid kohustusi.
2. Komisjoni ei oldud kõnealusest abist teavitatud. Teatud ajaleheartiklite põhjal saatis komisjon 21. mail 1985. aastal Saksa valitsusele kirja, küsides, et kas on tõsi, et Baden-Württembergi liidumaa oli andnud ettevõttele BUG-Alutechnik GmbH subsiidiume ja krediittagatisi selle ülevõtmiseks Kaiser Aluminium Europe Inc.'i poolt. 24. juuni 1985. aasta suulise teatega kinnitas Saksa valitsus asjaomase abi andmist eespool nimetatud ettevõttele ja vastuseks komisjoni täiendavale nõudmisele esitas tehingu kohta täiendavaid üksikasju kahe suulise teatega 8. augustil ja 2. oktoobril 1985. aastal.
3. Pärast EMÜ asutamislepingu artikli 93 lõikes 2 toodud menetluse läbiviimist teavitas komisjon oma 22. detsembri 1987. aasta kirjaga Saksamaa Liitvabariiki eespool mainitud otsusest nr 88/174/EMÜ. Otsuse artikli 1 kohaselt on nimetatud abi "ebaseaduslik, kuna selle määramisel on rikutud EMÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 3 sätteid" ja lisaks sellele „ei sobi see ühisturuga kokku“.
4. Otsuse artikli 2 kohaselt „tuleb nimetatud abi tagastada ja Saksa valitsus peab teavitama kahe kuu jooksul alates antud otsuse teatavakstegemisest komisjoni meetmetest, mida ta on rakendanud käesoleva otsuse täitmiseks“.
5. Saksa valitsus ei vaidlustanud nimetatud otsust. 19. aprilli 1988. aasta suulise teatega saatis ta komisjonile 13. aprilliga dateeritud teatise, milles ta mitmel eri viisil kritiseeris konkreetseid asjaolusid ja hinnanguid, mida oli kasutatud otsuse alusena. Komisjon ei pidanud neid vastuväiteid märkimisväärseks ja nõudis 11. juuli 1988. aasta kirjaga, et Saksamaa Liitvabariik alustaks otsuse täitmist.
6. Saksa valitsus edastas komisjonile 9. detsembri 1988. aasta suulise teatega 2. detsembriga 1988 dateeritud teatise, milles ta tegi ettepaneku lükata asja käsitlemine edasi seni, kuni on langetatud kohtuotsus juriidiliselt sarnases kohtuasjas *Alcan* (vt 2. veebruari 1989. aasta otsust kohtuasjas 94/87 komisjon v Saksamaa (1989) EKL 1473). Oma kirjaga 23.

detsembrist 1988. aastal teatas komisjon Saksa valitsusele, et tema arvates ei ole otstarbekas kauem oodata ja algatas käesoleva kohtumenetluse.

7. Täpsemad andmed faktiliste asjaolude, kohaldatavate õigusaktide ja Euroopa Kohtule esitatud kirjalike märkuste kohta on esitatud suuliseks menetluseks koostatud ettekandes ning käesolevas otsuses käsitletakse neid niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste selgitamiseks.

8. On selge, et Saksamaa Liitvabariik ei ole kohaldanud mitte mingeid otsuses nr 88/174/EMÜ nõutud meetmeid abi tagastamiseks.

9. Samas väidab kostjaks olev Saksa valitsus, et otsust ei ole absoluutselt võimalik täita õiguspäraste ootuste kaitse põhimõtte tõttu, mis on muuhulgas sätestatud menetluses olevas asjas kohaldatavas Baden-Württembergi liidumaa *Verwaltungsverfahrensgesetz*'i (Haldusmenetluse seaduse) artiklis 48.

10. Saksa valitsus rõhutab, et vastavalt nimetatud sättele ning Saksa põhiseaduses toodud põhimõtetele ei või riigiasutus tühistada soodustust andvat ebaseaduslikku haldusmenetlust ilma, et ta esmalt kaaluks kõiki erinevaid asjassepuutuvaid huvisid. Menetluses oleva kohtuasja asjaoludes on ametivõimud kohustatud asetama abi saanud ettevõtte õiguspäraste ootuste kaitsele suuremat kaalu kui ühenduse avalikule huvile abi tagastamise vastu.

11. Lõpuks väidab Saksa valitsus, et abi tagastamist takistab ka *Verwaltungsverfahrensgesetz*'i artiklis 48 toodud keeld soodustuse andnud haldusmeetme tühistamise kohta, kui sellest, kui haldusasutus sai teadlikuks tühistamist õigustanud asjaoludest, on möödunud rohkem kui aasta.

12. Nagu Euroopa Kohus on otsustanud muuhulgas kohtuasjas C-142/87 *Belgia v komisjon* (1990) EKL I-959, tuleb ebaseaduslikult antud abi üldjuhul nõuda tagasi siseriikliku õiguse asjaomaste menetlussätete alusel, kuid tingimusel, et selliseid sätteid kohaldatakse nii, et ühenduse õiguses ette nähtud tagasinõudmine ei ole muudetud praktiliselt võimatuks (61. punkt).

13. Kohus on ühtlasi tunnustanud, et kuna õiguspäraste ootuste kaitse põhimõte on osa ühenduse õiguskorrast, siis asjaolu, et siseriiklikus õiguses nähakse ette põhjendatud ootuste kaitse põhimõte ja õiguskindluse tagamine, mida tuleb sellistes asjades, nagu ebaseaduslikult antud ühenduse abi tagasinõudmine, täita, ei saa olla vastuolus sama õigusliku korraga (vt 21. septembri 1983. aasta otsust liidetud kohtuasjades 205/82 kuni 215/82 *Deutsche Milchkontor GmbH, ja teised v Saksamaa Liitvabariik* (1983) EKL 2633, 30. punkt).

14. Sama lähenemist tuleb rakendada ühenduse õiguse vastaselt antud siseriikliku abi tagasinõudmisel. Siiski tuleb võtta arvesse, et asutamislepingu artiklis 93 sätestatud riigiabi järelevalve kohustusliku iseloomu tõttu ei saa abi saanud ettevõtted põhimõtteliselt toetuda õiguspärastele ootustele, et abi on seaduslik, juhul kui selle andmisel on täidetud mainitud

artiklis toodud korda. Hoolikas ärimees peaks üldjuhul olema võimeline tuvastama, kas nimetatud korda on täidetud.

15. Sellega seoses tuleb märkida, et teatise avaldamisega Euroopa Ühenduste Teatajas on komisjon teavitanud potentsiaalseid riigiabi saajaid riskist, mis on seotud neile ebaseaduslikult antud abiga, ja et nad võivad seetõttu olla kohustatud abi tagastama (EÜT 1983, C 318, lk 3).

16. On tõsi, et ebaseaduslikku abi saanud abisaajalt ei saa ära võtta õigust toetuda erandlikele asjaoludele, mille põhjal ta põhjendatult eeldas, et abi oli seaduslik, ja seetõttu keeldus sellise abi tagastamisest. Kui selline asi antakse siseriiklikusse kohtusse, siis on selle kohtu ülesandeks hinnata materiaalseid asjaolusid, vajaduse korral pärast tõlgendamise eelotsuse saamist Euroopa Kohtult.

17. Samas ei või liikmesriik, mille riigiasutused on määranud abi artiklis 93 toodud haldusreeglite vastaselt, toetuda abisaajate õiguspärastele ootustele, et õigustada, miks on täitmata kohustus kohaldada komisjoni otsust, milles antakse juhiseid abi tagasinõudmiseks. Kui see oleks võimalik, muudaks see asutamislepingu artiklite 92 ja 93 mõju tühiseks, kuna siseriiklikud ametivõimud saaksid omaenda ebaseadusliku tegevuse õigustamiseks seada ohtu komisjoni poolt asutamislepingu sätete alusel tehtud otsuste tõhususe.

18. Lõpuks, väites, et komisjoni otsuse täitmine on täiesti võimatu, ei saa Saksa valitsus toetuda kohustustele, mida kohaldatakse pädeva haldusasutuse suhtes seoses Verwaltungsverfahrens-gesetz'i artiklis 48 toodud õiguspäraste ootuste kaitset käsitlevate erireeglitega selles osas, mis käsitleb asjaomaste huvide kaalumist ja ajavahemikku, mille jooksul saab soodustuse andnud haldusakti tühistada. Euroopa Kohus on järjepidevalt rõhutanud, et liikmesriik ei või õigustada ühenduse õigusest tulenevate kohustuste mittetäitmist oma siseriikliku õiguskorra sätete, tavade või asjaoludega.

19. Nagu kõiki siseriiklike seaduste asjaomaseid sätteid, tuleb õigusakti, millega kehtestatakse ajaline piirang haldusakti tühistamiseks, kohaldada sellisel viisil, et ühenduse õiguses ette nähtud abi tagastamine ei ole praktiliselt võimatu ja et ühenduse huvid oleksid täielikult arvesse võetud.

20. Eelpool öeldust tulenevalt ja komisjoni taotlusega kooskõlas leiab Euroopa Kohus, et Saksamaa Liitvabariik ei ole täitnud oma asutamislepingust tulenevaid kohustusi.

Kohtukulud

21. Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud. Kuna Saksamaa Liitvabariik on oma hagiga olnud ebaedukas, tuleb kohtukulud välja nõuda temalt.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS

otsustab:

1. Jättes kohaldamata komisjoni 17. novembri 1987. aasta otsuse nr 88/174/EMÜ abi kohta, mida Saksamaa Liitvabariigi Baden-Württembergi liidumaa on osutanud ettevõttele BUG-Alutechnik GmbH, mis toodab alumiiniumist pool- ja valmistooteid, ei ole Saksamaa Liitvabariik täitnud EMÜ asutamislepingust tulenevaid kohustusi.

2. Nõuda kohtukulud välja Saksamaa Liitvabariigilt.

Schockweiler

Zuleeg

Mancini

O'Higgins

Moitinho de Almeida

Rodriguez Iglesias Grévisse

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 20. septembril 1990 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees presidendi ülesannetes

J.-G. Giraud

F. A. Schockweiler